

گزارش سومین هم‌اندیشی مدیریت امور تربیت بدنی همگانی

موضوع	اثربخشی نصب وسایل بدنسازی پارکی در بوستانها و معابر عمومی سطح شهر مشهد
مکان	انتهای خیابان شهید بهشتی - سالن همایش‌های خانه ورزشکاران
تاریخ	1388/9/22
زمان	ساعت 9-11
برگزارکننده	مدیریت امور تربیت بدنی همگانی شهرداری مشهد
مدعوین	آقایان: محمد جواد اکبری (محقق و پژوهشگر)، مهدی برادران (قائم مقام معاونت فرهنگی و اجتماعی)، حسین توانا (کارشناس تربیت بدنی)، سید مجید حسن زاده، مهدی دانش، مهدی زنگنه (کارشناس تربیت بدنی)، محمد سعیدشاد (خبرنگار شهرآرا)، سعید شریفی (کارشناس تربیت بدنی)، ابوالفضل شریفی (پژوهشگر روابط عمومی شهرداری)، سیدعلیرضا صفارسجادی (کارشناس تربیت بدنی)، امیر صفرزاده (خبرنگار شهرآرا)، قاسم عزیزی (کارشناس تربیت بدنی)، محمود قربان یار (معاون اداره تربیت بدنی شهرستان مشهد)، مرتضی قناعت (کارشناس تربیت بدنی)، جبار فوجان نژاد (مدیر روابط عمومی اداره کل تربیت بدنی)، سعید کاربر جعفرآبادی (کارشناس تربیت بدنی)، مهدی خنده رو (کارشناس مطالعات اجتماعی)، هادی محمد دوست (کارشناس تربیت بدنی)، محمد مدرسی (کارشناس مرکز طراحی و مطالعات شهری)، محمد مومنی (کارشناس تربیت بدنی)، عباس مهدیزاده (کارشناس تربیت بدنی)، حسین نخعی شریف (مدیر امور تربیت بدنی همگانی) خانم‌ها: الهام ابراهیم نژاد (کارشناس تربیت بدنی)، مریم توکلی (خبرنگار شهرآرا)، زهرا خاوری (کارشناس مطالعات اجتماعی)، مهدیه خجسته (کارشناس تربیت بدنی)، رامش رامشینی (مسئول ورزش بانوان اداره کل تربیت بدنی)، سعیده زیاری (مسئول دفتر مطالعات اجتماعی شهرداری مشهد)، عاطفه سلطانی (کارشناس مطالعات اجتماعی)، فاطمه علی رضایی (مسئول آموزش هیات ورزش‌های همگانی)، کلثوم غلامی مطلق، سمیه گروسی (کارشناس تربیت بدنی)، فرزانه محمدعلی کرد، سمیه ورشوویی (کارشناس مطالعات اجتماعی).

سومین هم‌اندیشی مدیریت امور تربیت بدنی همگانی با موضوع اثربخشی نصب تجهیزات ورزشی در پارک‌ها و فضاهای سبز شهر مشهد با حضور برخی از مسئولین شهرداری، مدیران و کارکنان تربیت بدنی و تعدادی از تحلیلگران و صاحب‌نظران اجتماعی و فرهنگی و برخی از نهادها و سازمانها و همچنین اعضای دفتر مطالعات اجتماعی در سالن اجتماعات خانه ورزشکاران برگزار شد. در این جلسه آقای اکبری به ارائه طرح اثربخشی نصب وسایل بدنسازی در بوستانها و معابر عمومی سطح شهر مشهد پرداختند.

آقای برادران (قائم مقام معاونت فرهنگی و اجتماعی): تربیت بدنی یکی از مهمترین مدیریت‌های حوزه معاونت فرهنگی و اجتماعی شهرداری است که تجهیز اماکن ورزشی یکی از فعالیت‌های ویژه این مدیریت می‌باشد و نصب تجهیزات ورزشی در پارکها و فضاهای سبز شهر مشهد یکی از اقدامات مهم صورت گرفته در این حوزه مدیریتی است. امروزه تعداد زیادی از پارکهای شهر به این وسایل مجهز هستند و تلاش برای دستیابی به فراغتی همراه با پویایی و نشاط و تندرستی راهی ثمربخش در کاهش آسیبهای اجتماعی می‌باشد.

آقای نخعی شریف (مدیر امور تربیت بدنی همگانی): در سال 85 تیمی متشکل از کارشناسان امر بررسی‌های خود را مبنی بر انتخاب تجهیزات ورزشی جهت نصب در اماکن عمومی آغاز کردند. دستگاههای مختلفی مورد بررسی کارشناسان ما

گزارش سوین هم اندیشی مدیریت امور تربیت بدنی همگانی

قرار گرفت اما در نهایت به این نتیجه رسیدیم که برخی از آنان کارایی لازم را ندارند و تعدادی هم دارای کارایی مشابهی بودند به همین دلیل توافق روی ست های 8تایی انجام گرفت و به این ترتیب از سال 86 نصب این دستگاهها در پارکها و فضاهای ورزشی آغاز شد. و در همین راستا لزوم اثربخشی نصب این تجهیزات ورزشی در پارک ها و فضاهای سبز شهر مشهد حدود یک سال ونیم پیش بررسی شد و برای ادامه نحوه عملکرد در این رابطه ضرورت به انجام نظرسنجی و نیازسنجی کاملا احساس شد. تا کنون 71 سری از این وسایل در معابرعمومی و پارکها نصب شده است و امسال نیز 50 سری به آن ها افزوده می شود. مادر جستجوی پاسخ این سوال هستیم که آیا این روند را ادامه دهیم یا نه؟ قطعاً اگر نتایج فواید، مضرات و نحوه استفاده از آن را در اختیار داشته باشیم عملکرد مناسبی نیز ارائه خواهیم داد. همچنین وجود مربیان آموزش دیده به خصوص در ایام تعطیل در فضاهایی که این تجهیزات ورزشی نصب هستند و آموزش روش استفاده صحیح و مناسب و اصولی از این دستگاهها به مردم ضروری به نظر می رسد. با اشاره به یک آمار اجمالی از وجود این تجهیزات در پارکها باید گفت: در سال اول ده پارک شهری به دستگاههای ورزشی مجهز شدند سپس در پارکهای منطقه ای و بعد از آن در سطح محلی این طرح توسعه پیدا کرد، تا امروز که از مجموع پارکهای سطح مشهد درصد قابل توجهی مجهز به این تجهیزات می باشند.

آقای عزیزی (کارشناس تربیت بدنی) با ارائه پاورپوینت، در مورد اهمیت و ضرورت ورزش در جامعه و اهداف نصب وسایل بدنسازی پارکی توسط مدیریت امور تربیت بدنی همگانی پرداخت و افزود: در عصر حاضر شاهد شکوفایی روزافزون ورزش به عنوان یکی از نمودهای مهم پرکردن اوقات فراغت هستیم. ورزش بخشی از زندگی سالم است و در دهه های اخیر هرروز به تعداد کسانی که ورزش می کنند افزوده می شود. وجود فضاهای ورزشی در همه جای دنیا حق شهروندی محسوب می شود در این راستا امکاناتی مهیا شده تا شهروندان با کمترین هزینه وامکانات، سلامت جسمی و روحی خود را حفظ کنند. از این رو نصب وسایل ورزشی در پارکها گامی مؤثر در جهت ارتقاء توسعه ورزش شهروندی است.

اکبری (محقق و مجری طرح اثربخشی نصب وسایل بدنسازی در پارکها): ورزش در کشورهای توسعه یافته از اهمیت شایانی برخوردار است. کشور ما نیز در توجه به این مقوله رشد قابل ملاحظه ای داشته، اما نکته حائز اهمیت در این زمینه لزوم تفکیک میان ورزش قهرمانی و ورزش همگانی است. ورزش قهرمانی که بیشتر با هدف رقابت و به صورت حرفه ای انجام گرفته و دارای مخاطبان محدودی می باشد، در کشور ما و دیگر کشورهای در حال توسعه از حمایت بیشتری برخوردار است، در حالی که این فعالیتها در کشورهای پیشرفته اغلب در حیطه بخش خصوصی صورت گرفته و دولتها بیشتر توان خود را صرف گسترش تربیت بدنی عمومی و حمایت از ورزش همگانی می کنند که جنبه رقابتی نداشته و سطح وسیعی از اقشار مختلف جامعه را پوشش می دهد و با هدف کاهش اختلالات جسمانی و روانی، آسیبها و انحرافات اجتماعی و در نتیجه بهره مندی از جامعه ای سالم و با نشاط صورت می گیرد.

آمارهای منتشر شده توسط سازمان تربیت بدنی نیز مؤید این تفاوت هاست، به گونه ای که بر اساس این آمارها افرادی که به صورت سازمان یافته ورزش می کنند، تنها 5 درصد جمعیت کل کشور را تشکیل می دهند در حالی که این میزان در اکثر کشورهای توسعه یافته حدود 90 درصد کل جمعیت آنهاست. همچنین در زمینه فضاها و امکانات ورزشی در حالی که سرانه استاندارد جهانی برای هر فرد 2/5 تا 4 متر مربع در نظر گرفته شده، این رقم حتی در کلان شهرهای ما کمتر از 30 سانتیمتر مربع می باشد.

با این توضیح به نظر می رسد که در کنار فرهنگ سازی در زمینه گرایش به ورزش همگانی، ایجاد زیرساختهای مناسب و فضاها و امکانات ورزشی کافی با هدف برخورداری از سلامت اجتماعی از اهم وظایف سازمانهای مرتبط به شمار می رود؛ شهرداریها به عنوان یکی از شاخص ترین سازمانهای چند منظوره و ابزاری مهم در دست دولت های رفاه نقش تعیین کننده

گزارش سومین هم‌اندیشی مدیریت امور تربیت بدنی همگانی

ای در ارائه‌ی خدمات در زمینه‌ی ورزش های همگانی ایفا می‌کنند. در همین راستا شهرداری مشهد در سال های اخیر اقدام به تجهیز برخی پارک‌ها و فضاهای سبز شهری به دستگاه های بدنسازی و تجهیزات آمادگی جسمانی نموده است؛ اقدامی که با توجه به هزینه های نصب و همچنین نگهداری این دستگاه ها برای شهرداری، آگاهی از میزان اثربخشی آن بر نگرش و گرایش شهروندان به ورزش با هدف آگاهی از لزوم تداوم یا عدم تداوم و نیز رفع کاستی های احتمالی آن ضروری به نظر می‌رسد. چه بسا هزینه‌های مربوط به این گونه پژوهش‌ها از صرف هزینه های گزاف چندین برابری در جهت نصب غیر ضرور و یا نامتناسب با خواست و نیاز شهروندان جلوگیری نماید.

نتیجه گیری:

جامعه‌ی آماری در این پژوهش کلیه شهروندان ساکن در شهر مشهد می‌باشند. بر اساس یافته های این پژوهش نزدیک به 64 درصد مردم شهر مشهد به این سوال که اهل ورزش هستید و یا علاقه مند به انجام آن، جواب مثبت داده و حدود 36 درصد آنان نیز علاقه مند به ورزش نمی‌باشند. بررسی آمار به تفکیک جنسیت نشان می‌دهد مردان به فعالیت های ورزشی بیشتر از زنان می‌پردازند. با اعمال متغیر تحصیلات در پرداختن به ورزش نیز آمار قابل تأملی به دست آمده است؛ به شکلی که با افزایش تحصیلات تا مقطع کارشناسی نسبت افرادی که ورزش می‌کنند نیز به طور مستمر افزایش یافته و پس از آن با افزایش میزان تحصیلات این نسبت سیر نزولی به خود می‌گیرد. سرانه‌ی ورزش در نمونه آماری نزدیک به 26 دقیقه است؛ در این میان 36 درصد شهروندان هیچ زمانی را در طول روز به ورزش کردن اختصاص نمی‌دهند. حدود 39 درصد شهروندان نیز روزانه کمتر از نیم ساعت، حدود 14 درصد بین نیم تا یک ساعت و بیش از 10 درصد شهروندان بیشتر از یک ساعت به ورزش کردن می‌پردازند. در بین 12 رشته ورزشی پر مخاطب که شهروندان به آنها اشتغال دارند، دو میدانی و پیاده روی با جذب حدود 40 درصد و بدنسازی و آمادگی جسمانی با جذب حدود 20 درصد شهروندان در صدر رشته های پر مخاطب قرار دارند؛ به طوری که بیش از 60 درصد شهروندان از بین این دوازده رشته به این دو رشته ورزشی اشتغال دارند. بعد از این دو رشته، به ترتیب فوتبال با جذب حدود 11 درصد، شنا حدود 8 درصد، والیبال و بدمینتون هر کدام با حدود 5 درصد، ورزشهای رزمی حدود 4 درصد، بسکتبال 3 درصد و کوهنوردی حدود 2 درصد مخاطبین در رده های بعدی جای دارند. در انتهای این رده بندی نیز رشته های دوچرخه سواری و کشتی هرکدام با حدود 1 درصد و رشته ژیمناستیک با 0/2 درصد جذب مخاطب قرار دارند.

همچنین در این پژوهش عضویت در تیم های ورزشی خاص، شاخص گرایش حرفه ای به ورزش در نظر گرفته شد که بر این مبنای تنها حدود 4 درصد شهروندان مشهودی به صورت حرفه ای به ورزش اشتغال دارند. بر اساس یافته های این پژوهش حدود 46/5 درصد شهروندان مشهودی که اهل ورزش هستند در منزل خود به ورزش می‌پردازند. حدود 17/5 درصد پارک ها و فضاهای سبز، نزدیک به 16 درصد باشگاه های خصوصی و حدود 11 درصد هم باشگاه های دولتی را برای ورزش کردن انتخاب می‌کنند. نزدیک به 9 درصد ایشان نیز در کوچه و خیابان به ورزش کردن می‌پردازند. بیش از 40 درصد اغلب پارک ملت را برای ورزش کردن انتخاب می‌کنند که این امر خود لزوم اتخاذ تدابیر مناسبی در خصوص خدمت رسانی به شهروندان در این پارک را آشکار می‌کند. بر اساس یافته های این پژوهش بیش از 94 درصد شهروندان در جریان اقدام شهرداری مبنی بر تجهیز پارک های شهری به وسایل ورزشی قرار دارند و تنها نزدیک به 6 درصد شهروندان از این اقدام بی اطلاع اند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که قسمت اعظم شهروندان نسبت به اقدام شهرداری در نصب تجهیزات ورزشی در پارک های شهری نگاه خوش بینانه ای دارند. بیش از 90 درصد شهروندان معتقدند که شهرداری با هدف ارائه ی خدمت به شهروندان و ایجاد بستر مناسب برای پرداختن ایشان به ورزش دست به این اقدام زده بیشتر شهروندانی که از این وسایل

گزارش سوین هم اندیشی مدیریت امور تربیت بنی هگانی

استفاده می کنند، یعنی حدود 58 درصد ایشان به همراه اعضای خانواده به این کار می پردازند. 22/5 درصد به همراه دوستان، حدود 2 درصد به همراه اقوام و خویشان و 0/5 درصد هم همراه با همسایه‌ها برای ورزش با این وسایل به پارک می روند. نزدیک به 17 درصد این افراد نیز به تنهایی به ورزش با این وسایل در پارک‌ها می‌پردازند. اکثر شهروندانی که از وسایل ورزشی پارک‌ها استفاده می‌کنند در ساعات بعد از ظهر به این کار می‌پردازند، بر اساس نتایج به دست آمده 23 درصد شهروندان قبل از ساعت 7 صبح و در ساعات ابتدایی روز به ورزش با این وسایل می‌پردازند، حدود 9 درصد بین ساعات 7 تا 10 صبح، حدود 1 درصد بین 10 صبح تا 2 بعد از ظهر، 30 درصد بین 2 تا 8 بعد از ظهر و بالاخره حدود 36 درصد هم بعد از 8 شب از این وسایل استفاده می‌کنند. بر مبنای این آمار چنانچه مسئولین در صدد اجرای برنامه‌های ویژه از قبیل آموزش کاربرد وسایل باشند، بهترین زمان بعد از ظهر و در رتبه بعد ساعات ابتدایی روز می باشد. به طور کلی حدود 61 درصد کاربران، با نحوه استفاده از مجموع وسایل هشتگانه مورد بررسی آشنایی کامل دارند. حدود 28 درصد تا حدودی با کاربرد این وسایل آشنایند و حدود 11 درصد هم با کار با مجموع این وسایل هیچ آشنایی ندارند و تنها با مورد یا موارد محدودی آشنایند. در مورد استفاده کاربران از دستگاه‌های هشتگانه نیز دستگاه سوارکاری کمترین درصد کاربران یعنی حدود 59 درصد را به خود جذب کرده است. همچنین بیشترین کاربرد مربوط به دستگاه پرس سینه و دستگاه پاندولی با جذب حدود 74 درصد پاسخگویان است. پس از آن به ترتیب دستگاه مسگری با جذب 71 درصد، دستگاه سرشانه و دستگاه اسکی فضایی هرکدام با جذب 70 درصد، دستگاه پرس پا با جذب 66 درصد و دستگاه گام زن با جذب 65 درصد کاربران در رتبه‌های بعدی جای دارند.

در مجموع به نظر می‌رسد تفاوت چندانی بین دستگاه‌های هشتگانه از حیث میزان آشنایی و همچنین کاربرد آن‌ها بین کاربران وجود نداشته باشد. در این میان تنها دستگاه سوارکاری از اقبال نسبی کمتری در میان دیگر دستگاه‌ها برخوردار است. در مورد نحوه یادگیری کاربرد این تجهیزات به نظر می‌رسد مهم‌ترین الگوی شهروندان افرادی هستند که با این وسایل ورزش می‌کنند؛ به طوری که بیش از 49 درصد کاربران استفاده از این وسایل را از افرادی آموخته‌اند که در پارک‌ها از این وسایل استفاده می‌کنند. بیش از 18 درصد کاربران نیز کار با این وسایل را از طریق مطالعه کاتالوگ‌های نصب شده روی دستگاه‌ها فرا گرفته‌اند. نزدیک به 18 درصد کاربران از طریق عضویت در باشگاه‌های بدنسازی با این وسایل آشنایی قبلی داشته‌اند. 8 درصد کاربران نیز از طریق دوستان و آشنایان با نحوه کاربرد این وسایل آشنایی پیدا کرده‌اند و حدود 6 درصد هم اظهار کرده‌اند که شیوه کار با این وسایل را می‌توان حدس زد و نیاز به آموزش خاصی ندارد. سهم ناچیزی از کاربران یعنی حدود 0/5 درصد ایشان نیز از طریق تلویزیون با کاربرد این وسایل آشنایی پیدا کرده‌اند. از حیث تأثیرگذاری بر سلامت جسمانی، بیش از 70 درصد شهروندان این تجهیزات را دارای تأثیر زیاد بر سلامتی دانسته و تنها کمتر از 3 درصد شهروندان این تجهیزات را کم تأثیر یا فاقد تأثیر می‌دانند. حدود 27 درصد ایشان نیز معتقدند که این وسایل تا حدودی در افزایش سلامتی مؤثر است.

با توجه به این نکته که برخی افراد با هدف تناسب اندام از این وسایل استفاده می‌کنند، میزان تأثیر این وسایل در بین شهروندان مورد کنکاش قرار گرفته که بر مبنای آن حدود 55 درصد شهروندان استفاده از این وسایل را در تناسب اندام دارای تأثیر زیادی می‌دانند و تنها کمتر از 10 درصد شهروندان این وسایل را فاقد تأثیر و یا دارای تأثیر ناچیزی می‌دانند.

به نظر می‌رسد این تجهیزات در بین شهروندان بیشتر دارای تأثیر روانی در افزایش شادابی و نشاط است؛ نزدیک به 80 درصد شهروندان معتقدند این تجهیزات در افزایش شادابی و نشاط دارای تأثیر زیادی بوده و تنها کمتر از 3 درصد شهروندان این تأثیر را انکار کرده و یا ناچیز تلقی می‌کنند. حدود 30 درصد شهروندان توزیع تجهیزات ورزشی در سطح شهر را عادلانه

گزارش سومین هم‌اندیشی مدیریت امور تربیت بدنی همگانی

دانسته اند. حدود 30 درصد نیز در مقابل این توزیع را ناعادلانه ارزیابی کرده اند که البته بیشتر این افراد در مناطق غیر برخوردار و نیمه برخوردار شهر مشهد سکونت دارند. مابقی شهروندان نیز عدالت در توزیع تجهیزات را بینابین دانسته و یا به این سؤال پاسخ نداده اند. بر اساس یافته های این پژوهش حدود 59 درصد شهروندان از تنوع تجهیزات ورزشی پارکها ابراز رضایت کرده و تنها 6/5 درصد شهروندان از این حیث ناراضی هستند. حدود 34 درصد مابقی نیز رضایت متوسطی از تنوع این تجهیزات دارند. بر اساس یافته های پژوهش، رضایت شهروندان از تجهیزات ورزشی پارکها (که از مجموع 19 مؤلفه تشکیل گردیده) در سطح بالایی قرار دارد. حدود 7 درصد شهروندان در حد خیلی زیاد و بالغ بر 50 درصد ایشان در حد زیادی از این تجهیزات رضایت دارند. نزدیک به 39 درصد هم در حد متوسطی از این وسایل رضایت داشته و در مقابل تنها حدود 3 درصد رضایت کم و کمتر از 1 درصد رضایت خیلی کمی از این وسایل دارند.